

Halász Péter

A fűz vesszőfonás hagyományos mestersége a moldvai Pusztinában

A hagyományos népi *mesterkedés* szervesen illeszkedett a családi munkamegosztásba, ami a létfenntartáshoz szükséges javak (lakás, élelem, ruha) előállításán kívül az egyéb szükségletek kielégítését is szolgálta. Ha ez a tevékenység nagyobb méretű és a házi szükségleten felül is készített értékesítésre vagy cserélésre alkalmas cikkeket, akkor *háziipar* a neve; ha pedig kizárólag vagy elsősorban a speciális termék előállítására vállalkoztak, akkor *kézművességről* beszélünk. A moldvai magyarok, akik műveltségünk számos régies elemét örítették és részben őrzik ma is, témánk szempontjából a közösségi kultúra e két fokozatának érintkezésénél, egymással átfedésben lévő területén tevékenykedtek. A természetben előforduló és a néprajztudomány által *gyűjtögetésnek* nevezett foglalatossággal fellelt alapanyagból, a zömmel fűzfélék vékonyabb-vastagabb vesszőiből font szükségleti tárgyakat a legtöbb parasztszaládban maguk, elsősorban a férfiak, mégpedig legtöbbször az idősebbek készítették, akiknek hanyatlóban lévő fizikai erejére a gazdálkodás során már kevésbé lehetett számítani. Akiknek a művelésre alkalmas föld szűkössége miatt több idejük jutott, vagy akiket a megélhetés kényszere jobban rászorított a mezőgazdasági termelésen kívüli forrásokra, azok közül többen vállalkoztak a vizek mentén könnyen begyűjthető fűz vesszőből készített használati tárgyak készítésére és az áruforgalomban, elsősorban cserekereskedelemben való értékesítésére.

A Kárpát-medencében elterjedt *vesszőfonás* ismeretanyagát népünk valószínűleg jóval a honfoglalás előtti időkből hozta magával.¹ Ez a tudás alkalmas volt a különféle gúzsok, sövénykerítések, szekéroidalak, kocsikasok, vagyis sík felületek készítéséhez. Több szakértelmet igényeltek a kerekded holmik, mint a kémények, kasok, halászó varsák, kosarak és hasonlók,² ezek többsége azonban már a moldvai gyakorlatból is kikopott, jó ideje itt is elsősorban kosarak készítésére szorítkozik. Ebből pedig kétféle készül: a hántolatlan vesszőből font *tírának* is nevezett *kosár*, *kosornya*, *kétfülű kosornya*; valamint a hántolt, néha színezett vesszőből font *kézikas*, *kosárka*, *sipli*³ és alakváltozatai. Mindkét típusa készülhet házimunkában vagy háziipari keretek közt.

Halász Péter (1939) – agrármérnök, néprajzkutató, ny. főtanácsos, Gyimesközéplek, tatrosmente@gmail.com

¹ Kósa László: *vesszőfonás. Magyar Néprajzi Lexikon 5.* Főszerk. Ortutay Gyula. Akadémiai Kiadó. Bp. 1982. 541.

² Bátky Zsigmond: *A fonó-szövő mesterség.* = Szerk. Viski Károly: *A magyarság néprajza. Tárgyi néprajz.* Bp. [1941] 294–316; 298.

³ *sipli*: kis fonott kosár, Pusztinán ismert szóként közli Péntek János (szerk.): *A moldvai magyar tájnyelv szótára I/2.* Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kvár 2017. 311.

A kosárfonás alapanyaga a fűzveszű

A különböző fűzfajok tekintetében számottevő a bizonytalanság a moldvai csángó magyarok ismeretanyagában. Ezért célszerűnek tűnt, ha nem a növénytan, hanem a gyakorlati használat szempontjából csoportosítom a kosárfonáshoz használt különböző fűzfajokat.

A *fehér fűz* (*Salix alba*, románul *salcie*) *fűzfa*, *ficfa* (szinte az egész moldvai magyar nyelvterületen,⁴ *fiszfa* (Bogdánfalva⁵, Lészped, Pusztina, Szoloncka⁶); az „északi csángó” településeken a *lóza* (Balusest, Ploszkucén); másutt *rekece*, *sárig rekece* (Lészped, Trunk⁷, *rekita* (Frumósza), *rokotyá* (Bogdánfalva⁸), *rekecefa* (Lészped, Trunk⁹). Ennek a fajnak a moldvai magyarok elsősorban a fáját értékelik, főként építkezéshez. Dr. Kós Károlynál olvashatjuk, hogy „Mióta a világ megszorodott és megvékonyult a fa”, a csángók közt a fenyőboronát pótló különféle építőeljárásokkal kísérleteznek, többen áttértek a házépítésben is az addig csak a szegénység által alkalmazott tapasztott vesszőfalra, majd ennek tökéletesített formájára, a *sipkás* vagy *csipkás falra*.¹⁰ Egy-egy nagy, belül üreges fűzfát gyakran használtak kéménynek: „*Hol ment ki a füst, tettek egy nagy füstodut. Illen fűzfának egy nagy oduját, mellikbe asztán ment ki a füst. Vannak nagy fűzek, mikor megöregszik, akkor csak a széle jó. Kivették sze tették fel oda.*”¹¹ A *szőlőherág*¹² céljára leginkább két fűzfaj: *Salix alba* és *S. caprea* ágait használták. A régi házak falát és a *kerteket* is *rekitából* fonták. Dr. Kós Károly írja: „A parasztudvarok gyakran magas vesszőfonású *kerttel* vannak kerítve. A régi sövényépítkezés emléke megmaradt a tyúkpajtákban, valamint a belső udvar többnyire kerek alaprajzú *johú okoljában*. A régi típusú sövényfonású, egynyílású kapuk emlékét csak a kettős udvarok belső, közönséges kapuja őrzi.”¹³ A halászással foglalkozó falvakban (pl. Lészped, Trunk) a varsát *rekecefa* (rekettyefűz) vesszőjéből fonják, cérnával s *pápurának* nevezett gyékénnyel kötik össze. A *fiszfából* könnyűsége miatt szívesen készítenek *kapanyelet* és *feresztőtekenyőt*. A kútforrás fölé állított *küpi* is rendszerint odvas *ficfából* való, mert a belét könnyen kiszedhetik.¹⁴ Hangszerkészítéshez is használják a fűzfát, ez a *tilinka*, ami úgy készül Klézsén, hogy „*Fűzbotot vágunk le. Egyik végét megfogták, másikkal csavarták a héját. A héj egyik felében kivágtak egy darabot, hogy ott keskenyebb lett, egy likat csináltak, s lennebb is csináltak egy likat. Mikor megfűjtük, a likhoz tették a nyelvüket, s úgy énekeltek vele, mint a furulyán.*”¹⁵ Használták továbbá *retyicika* fűz friss, hajtásait festésre, gyermekcsemegének,

⁴ *A moldvai csángó nyelvjárás atlasza I-II.* (CsángNyA) Szerk. Gálffy Mózes – Márton Gyula – Szabó T. Attila. A kiadás előkészítői: Murádin László és Péntek János. MNYTK 193. Bp. 1991. 490; Halászné Zelnik Katalin: *Moldvai csángó növénynevek*. Magyar Csoportnyelvi Dolgozatok 36. Szerk. Hajdú Mihály. Bp. 1987. 9.

⁵ Csúry Bálint: *Növénynevek Bogdánfalváról*. (Mutatvány moldvai csángó népnyelvi gyűjtéséből) *Magyar Nyelv* 29. 1933. 251.

⁶ CsángNyA. 490.

⁷ Dr. Kós Károly: *Csángó néprajzi vázlat* (1949) = Uő.: *Tájak, falvak, hagyományok*. Buk. 1976. 137.

⁸ Csúry: *i. m.* 251.

⁹ Dr. Kós: *i. m.* 1976. 135.

¹⁰ Dr. Kós Károly – Szentimrei Judit – Nagy Jenő: *Moldvai csángó népművészet*. Kriterion Könyvkiadó, Buk. 1981. 48.

¹¹ Gazda József: *Mindennek mestere. A falusi tudás könyve*. Bp. 1993. 27.

¹² szőlőkaró (arac, rom.)

¹³ Dr. Kós: *i. m.* 1976. 187.

¹⁴ Dr. Kós: *i. m.* 1976. 129.

¹⁵ Duma Dániel: *Klézsei gyermekjátékok és közmondások*. (Kézirat, EA 27864)

teának. A *csigolyafűzt* vagy *veres csigolyát* (*Salix purpurea*, rom. *răchită roșie* vagy *mlajă*) leginkább szőlő- és *csokány*¹⁶ kötözésére használták, de *kaskötésre* is jó. Neve *rékita*, *rętyita* (Kalugarén, Kelgyest, Szabófalva¹⁷), *lonkaji fűz* (Bogdánfalva¹⁸). A pusztinaiak szerint kötözésre a legjobb az egyéves hajtás, ez a *csigolya*. A moldvai falvakban ezzel kötik a szőlőt, a *csokánt*. Trunkon *mázernek* mondták a fűz vékony ágát. A Szeret völgyében *málázinak* nevezett fűzvesszővel kötik a szőlőt.¹⁹ Szabófalván *fűzfagúzs*sal kötik össze az árpakévéket.²⁰ Régen Nagypatakon – és bizonyára máshol is – a háztető szalmáját leszorító vesszők tetejét „megkötötték *mázerval*, ennek a *fűzfának a vékon vesszőjével*”.²¹ A Románvásártól északra fekvő Buteában kerítést is fontak, *virsát*²² is készítettek belőle.

Kosárkötésre elsősorban a *kosárkötő* vagy *kenderlevelű fűz* (*Salix viminalis*, rom. *mlaje*) vesszőjét használják, erről szól dolgozatunk. Ismeretes továbbá a *kecskefűz* vagy *pimpófa* (*Salix caprea*, rom. *salcie căprească*), ennek főként a barkáját gyűjtik a virágvasárnapi szenteltetésre, ennek az eseménynek és a szentelménynek aztán jelentős szerepe van a moldvai magyarok hit- és hiedelemvilágában. A szentelt *pimpót* rituálisan felhasználják a *nyak* (torok) és a fül gyógyítására; az állatok egészségének védelmére; vihar közeledtével szentelt *pimpóval* – s egyéb szentelt *burjánokkal* – füstölnek *nagyidő elejibe*; továbbá szentelt *pimpóval* gyűjtöttak új tüzet a templom előtt nagyszombaton; a múlt évi *pimpóból* készítik a hamvazószerdai szenteléshez szükséges hamut; végül pedig szentelményként kezelik, s a megszentelt *pimpót* rendszerint a *kép után*²³ tartják, mert azt mondják – például Magyarfaluban –, hogy „*Hol az a virág van, ott van az Isten*”. Bármit sütnek, egy szál szentelt *pimpót* mindig tesznek a kemencébe, Pusztinában és több más helyen is megszentelt *pimpót* helyeznek a temetőben a hozzátartozók sírjára.²⁴

Ebből a rövid és korántsem teljes áttekintésből érzékelhetjük, hogy milyen jelentősége volt és részben van még ma is a különféle fűzeknek a hagyományos moldvai paraszti élet anyagi és szellemi világában. Ezek közül azonban most csak a *kasok*, *kosarak* kötésére alkalmas fűzre, annak is a vesszejére vonatkozó ismereteinket foglaljuk össze.

A helyszín: Pusztina

A Tázló mellett fekvő Pusztina Moldva legfiatalabb magyar települései közé tartozik. A madéfalvi vérengzést követően vagy valamivel később, a 18. század legutolsó évtizedeiben keletkezett, de a falu megtelepedésének körülményeit csak a szájhagyomány tartja számon. Eszerint a madéfalvi menekültek először egy közeli román faluban, Blegyesten (Blăgești) dolgoztak,

¹⁶ kukoricaszár (ciocan, rom.)

¹⁷ Yrjö Wichmann: *Wörterbuch des Ungarischen Moldauer Nordcsángó- und des Hetfaluer Csángodialektes nebs grammatikalischen Aufzeichnungen und Texten Nordcsángódialekt*. Herausgeben von Bálint Csűry und Artturi Kannisto. Suomalais – Ugrilainen Seura. Helsinki 1936. 490.

¹⁸ Csűry: *i. m.* 1933. 318.

¹⁹ Dr. Kós: *i. m.* 1976. 121.

²⁰ Dr. Kós: *i. m.* 1976. 117.

²¹ Gazda: *i. m.* 1993. 27.

²² varsa; vesszőből font halcsapda

²³ a mögött

²⁴ Pálfalvi Pál: *A pusztinai temető növényvilágáról*. = Pozsony Ferenc (szerk.): *Dolgozatok a moldvai csángók népi kultúrájáról*. KJNT Évkönyve 5. Kvár 1997. 122–149; 139.

ahol alkalmanként már korábban is megfordultak mint cséplőmunkások, ami annak idején kézi cséppel való fáradságos és gyakran a télbe is belenyúló elfoglaltságot jelentett. Később ezek a cséplők jöttek a falu mai helyére, amikor azt egy fölthetően magyar ember, bizonyos Nemes nevezetű kibérelte. Az elsőként érkezettek pusztai helyet találtak itt, s a hagyomány szerint innen kapta volna a falu a Pusztina nevet.

A falu írásos említése első alkalommal 1792-ben fordul elő egy bécsi állami levéltárban őrzött térképen, 62 családdal.²⁵ A 18. század végén Moldvába menekült magyarok már nem kaptak szabadparaszti kiváltságokat, mint a korábban jöttek, így a pusztinaiak nem lettek *reze-sek*, vagyis *részesek*, szabadparasztok. Az idevalósi Keszáp István szerint: „*klékások*²⁶ vótak, aszt monták nekik olául, klékás, magyarul nem tudom. Szegények vótak. A lekkicsibb földünk nekünk vót ittégyn.”

Amikor Jerney János 1844-ben megfordult Pusztinában, a lelkész Funták Kozma „magyarhoni ferences szerzetes” volt, s a falu lélekszámát ötszázra tette. A népesség később sem növekedett, inkább csökkent, 1851-ben 452, 1857-ben pedig 482 fő volt. A lélekszám stagnálása valószínűleg összefüggött jobbágy voltukkal és a föld szűkösségével. Moldvában Cuza fejedelem idejében, 1864-ben következett be a jobbágyfelszabadítás, akkor *földesítették meg a pusztinaiakat* is. A telkes jobbágyok, az ökrös gazdák több földet kaptak, a szegényebbek kevesebbet. A népi emlékezet talán egy kicsit túl is becsüli 1864 jelentőségét, de kétségtelen, hogy Pusztinán, a jobbágyfaluban jelentős változásokat eredményezett. „*1864-ig, ahol főszted a málét, az sem vót a tiéd. A bojér föggyét dógoszták, jobbágyok vótak, rabok. Akkor asztán mindēnkinek attak három-öt fácsát*²⁷. *De nem attak egyféléképpen. Akinek nem volt marhája, s a két karjával dógozott a bojér mósiján*²⁸, *annak attak kicsikébbet. Akinek vót két ökre, annak attak kétökörreszt, s akinek vót négy ökre, annak négyökörreszt. Hatökörreszte Pusztinában csak három gazdának vót, azok kaptak hat fácsát. Apóm három fácsát kapott vót, etetőt (legelő) húsz prezsinát*²⁹, *szénafüvet egy fácsát – az annyi mint egy tisztás föld –, s még a mezőben is kapott egy darabot, s úgy lett ki a három fácsa*”. 1864-ben összesen mintegy nyolcvan gazda kapott földet Pusztinában, vagyis csaknem minden család, hiszen a lakosság száma nem haladta meg az ötszázat. A visszaemlékezések szerint körülbelül a határ egynegyede lett az embereké, a többi a bojár tulajdonában maradt. A 19. század végére Pusztina lakossága 762 főre növekedett.³⁰ Az I. világháború után ismét kiosztottak egy keveset, ekkor a gazdáknak mintegy tizede kapott földet.

Ezt követően jelentősen növekedett a falu lakossága. 1932-ben már mintegy 300 a családok száma, 1948-ben pedig 332 házról tudunk. A földterület azonban nem nőtt, a körülbelül 1500 hektáros pusztinai határnak csak mintegy harmada volt az emberek kezén. A lakosság nagy része, még a valamelyes földdel rendelkezők is az eszkorcéni bojér birtokán találtak megélhetést. De a pusztinaiak jól gazdálkodtak azon a kevés földön, ami a kezük alatt volt. A környező román településeken földet béreltek, s azt belterjesen hasznosították. A földbe *törökbúzát* és *faszujkát*, vagyis kukoricát és babot vetettek. Így megtermelték maguknak a puliszkához valót, a babot

²⁵ Közli Domokos Pál Péter: *Moldvai magyarság*. Fekete Sas Kiadó. Bp. 2001. 98.

²⁶ clăcaș: robotos, úrbéres (rom.)

²⁷ falce: régi földmérték, kb. 180–210 m². (rom.)

²⁸ moșie: birtok, jószág, rom.

²⁹ prăjină: rúd, rom.

³⁰ George Ioan Lahovari – C. I. Brănianu – Gr. G. Tocilescu: *Marele Dicționar Geografic al României V*. Buc. 1902. 131.

pedig eladták a közeli városban lakó zsidóknak – azoknak ugyanis volt pénzüik. A kapott pénzből kifizették a föld bérletét, s még egyebet is vásárolhattak. A babnak jó ára volt, az idősek még ma is emlegetik: „*vót ojan üdő es, hogy majdnem ojan ára vót, mint a rizskásának*”. Ezeknek az ígéretes gazdasági kapcsolatoknak aztán a kollektivizálás vetett véget.

De hiába volt a lelemény és a szorgalom, amikor egy-egy családra átlagosan mindössze másfél hektár föld jutott Pusztinában, s bizony azok a családok nem három-négy főből álltak, hanem egészségesen népeseek voltak. Ráadásul a pusztinai földek meglehetősen gyöngék, ezért mindenki úgy segített magán, ahogy tudott. A népesség nagy része, még a valamelyes földdel rendelkezők is a szomszédos falvak, elsősorban a *rezes* – vagyis szabadparaszti múlttal rendelkező – Eszkcócn (Școrțeni) bojár, vagy bojárok birtokán találtak maguknak munkát és megélhetést. „*A szomszédos románok – emlékezett Kaszóp István – szerették, hogy a főggyeiket a pusztinaiak dógozzák meg. Jöttek télbe a bojérok emberei, s aszonták: kellenek embérek céklakapálni*³¹. *Mejik évütt éty hónapra, másíknak több csalággya vót, az évütt többre ojan céklakapálót. Aszítán jött a másík: nekém kellenek aratók. Aki évütt éty fácsát, fél fácsát, annak attak parát előre, s mikor éjött az idő, akkor rikójtották őket...*”

A kosárkészítés szerepe a megélhetésben

Sokan úgy igyekeztek segíteni a földjük szűkösségén, hogy olyan tevékenységbe fogtak, amihez nem kell terület, gyakorlatilag a gyűjtögetés egy formáját kapcsolták össze az intenzív munkaráfordítás értéknövelő szerepével, aminek eredménye az *árutermelésben*, esetünkben cse-rekereskedelemben mutatkozott. A korábban fazekassággal is próbálkozott pusztinaiak a szájhagyományban is megőrzött emlékek szerint olyanok voltak, „*akiknek nincs szántóvető helyik*”.³² Pusztina a Kukujec és Szalonc környéki „*fazekastérséghez*” tartozott, de itt nem fekete színű edényeket készítettek. A „*szűkhatáru*” Pusztinán „*elszigetelten dolgozó*” fazekasokról dr. Kós Károly közöl adatokat. Megemlíti, hogy „*mesterségbeli tudásukat a Székelyföldről kitelepült elődöktől örökölték*”, s név szerint említi Volár Istvánt, akinek családi nevét az „*oláhos*” *Olár* (rom. fazekas) ragadványnevéből torzították. Mesterségét apjától, Lackó Györgytől tanulta, aki Bereckből került Moldvába.³³ Pusztinában azonban nem volt igazán jó, fazekassághoz szükséges nyersanyag, „*sovány, füvenyes*” – vagyis homokos – volt a rendelkezésre álló agyag a temető alatt lévő *Kenderes vége* nevű határrészben. Ebből nem lehetett nagyobb méretű edényeket készíteni, de nem is akartak, mert olyanokkal ellátták az egész környéket a Szkitu-Frumószán meg Szoloncon működő fekete edényesek, akikkel jól kiegészítették egymást a pusztinaiak kisebb, tarka mázas edényeikkel. Sajnos dr. Kós nem tér ki arra, hogy milyen okok miatt hagytak fel Pusztinában a fazekassággal már jóval azelőtt, hogy más moldvai fazekasok, elsősorban a gorzafalviak, vagy a közeli Frumószában korongozók elhagyták volna. Pedig 1949-ben még számottevő mennyiségben értékesítették azokat az apró *csiprokat* is, amiket az ortodox vallású románok temetések alkalmával „*minden hóttal adnak istennében*.”³⁴ Valószínű, hogy pusztinai

³¹ cékla: itt cukorrépa (sfecľă, rom.)

³² Dr. Kós Károly: *Fazekasság*. = Dr. Kós-Szentimrei-Nagy *i. m.* 144 – 176., 144.

³³ Dr. Kós: *i. m.* 1976. 216.

³⁴ Isten nevében. Bővebben ld. Dr. Kós *i. m.* 1976. 155–158.

termékek a kereslet szűkülése idején nem bírták a versenyt a szalonckörnyéki, jobb minőségű alapanyaggal dolgozó fazekasokkal.

Témánk szempontjából mindennek elsősorban azért van jelentősége, mert azt mutatja, hogy a szűk határu Puszтина magyar lakossága már más területen is kereste a megélhetés feltételeinek javítását célzó lehetőségeket. A fazekassággal azonban az árutermelésben nem tudták ugyan felvenni a versenyt a kedvezőbb feltételekkel rendelkező települések (házi)iparosaival, de mert a fazekastermékek fuvarozással összekötött értékesítési módjának, vagyis a cserekereskedelemnek hagyományos technikáját már volt módjuk megismerni és gyakorolni, nem volt nehéz sem az egyének, sem a közösség számára „átállni” egy másik termék, a *vesszőből font kasok* előállítására és értékesítésére. Már csak azért sem, mert a Csíkból a Tázló mentére menekült lakosság egy része már magával hozta elhagyott otthonának fazekastudományát s az azzal járó értékesítési forma tapasztalatait, amiről nem volt nehéz átállni a moldvai viszonyok között eredményesebbnek ígérkező *kosárfonásra*. Talán ezzel magyarázható, vagy legalább ez is közrejátszhatott abban, hogy más, hasonló körülményekkel rendelkező falvaktól eltérően itt virágzott ki a fuvarozással terített értékesítéssel összekötött vesszőkosár-készítés olyan mértékben, hogy az itt élők úgy érezhették: a térségben távol s közel sehol sem kötnek és árulnak ennyien és ennyi kosarat, mint Puszтинában.

Arról persze nincsenek részletes nyilvántartások, hogy Puszтинában mikor mennyien foglalkoztak kosárkötéssel, de az a tény, hogy a falun belül is számottevő kereslet volt a különböző méretű és rendeltetésű kosarak iránt, azt mutatja, hogy sokan voltak, akik saját használatra sem bízottak a vesszők gyűjtésével, szárításával, áztatásával, válogatásával s a kosarak megfonásával. Nem is mindenki értett hozzá. Akinek volt néhány hektár szántója, kaszálója, marhája, az nem is ért rá, hogy kasokkal foglalkozzon, meg aztán a módosabb gazdák – vagy akik annak tartották magukat –, kissé le is nézték az efféle tevékenységet. De azért a legtöbb családban akadt olyan idős vagy beteges családtag, aki az ekét, a kapát meg a kaszát szívesen cserélte fel a késsel és a *vesszőhasítóval*, az értékesítéssel járó szekerezést pedig a ház töltésén való fonogatással. Dr. Kós Károly szerint 1949-ben a pusztinai parasztcsaládok nagyjából fele lehetett olyan földtelen, akinek „kaskötés volt a foglalkozása”.³⁵ Persze a kosárfonás sem volt gyerekjáték, a technikai fogásokon kívül erőt is kellett kifejteni, hogy sűrű, tömött és tartós legyen ez elkészült kosár, s hogy naponta 5-6, olykor akár 7-8 is kikerüljön a keze alól. Mint mondták: „*Hej, meg kell fonnyad jól, mert ha meg nem fonod jól, akkor nem veszik el a piacon es.*”

Ezért aztán nagyon bizonytalan tájékoztatást kap az érdeklődő, ha a kosárfonás elterjedtsége felől érdeklődik. A 20. század utolsó harmadában, amikor már nemcsak a bákói, moinești, buhusi vagy még távolabbi gyárakban, építkezéseken kaphattak munkát a pusztinai emberek, de a közeli „bólogatós” olajkutak üzemeltetése, karbantartása, felügyelete is számos családnak adott kenyeret, bizony már inkább úgy emlegették a kosárfonást, hogy a régiek között „*sokan voltak, akik tudtak kétfülű vesszőkosarat kötni, s többen foglalkoztak kosárfonással*”, sőt, hogy „*régen az egész falu kötötte a kosarakat*”. „*Még ma is sokan kötik* – mondta 1990-ben a századdal egyidős Tímár József –, *de ennekelőtte még többen, sokan szinte ebből éltek. A szegényebbek abból, hogy megkötötték, a tyáborabbak*³⁶ *pedig vitték lószekervel, s elatták. Még ma es 50-60 ember foglalkozik a faluban kosárfonással*” – mondta Józsi bácsi, de mikor arra kértem,

³⁵ Dr. Kós: *i. m.* 1976. 159.

³⁶ tyábor: módos, gazdag (chiabur, rom.)

hogy mondjon neveket, alig jutott eszébe négy-öt személy. Az 1935-ben született Bálint Péter szerint pedig „*régebben volt vagy tíz család, aki csak kosarat font*”.

A legtöbben télen dolgoztak a kosarakkal, de akinek nem vagy alig volt földje, az ráért nyáron is. A kosárkötéssel is foglalkozók közül legtöbben gyermekkorukban, az apjuktól tanulták a *kaskötés* mesteriségét. A már idézett Timár József hatasztendős korában fonta az első kosarat, s mint mondta a gyermekeit is megtanította erre a mesteriségre, „*de lehet, már elfelejtették*”.

A fűzvessző beszerzése és előkészítése

A pusztinaik közül legtöbben a falu mellett hosszan elfolyó Tázló melletti fűzesekben szedték a kosárfonáshoz szükséges vesszőket. A kollektivizálás előtt, amikor az öröklött rend szerint *minden helynek, minden fűzfának volt gazdája*, a legtöbben a saját vagy a rokonsághoz tartozók helyén szedték a vesszőt, s megegyezés szerint kosárral vagy egyébbel, ritkán pénzzel fizettek érte. De akinek nem volt módja, hogy így jusson fűzvesszőhöz, az elment távolabbra, a Besztercéhez, a Tatros mellékre, Doftánába vagy akár Onyestre is. Akiknek földjük volt a Szeret menti *lonkákban*³⁷, azok ültettek is vesszőket, s a következő esztendőben jól nőttek. Ezek olyan víz- és jégjárásos földek voltak, ahol egyebet nem is tudtak volna termesztetni. De az ottani földtulajdonosok nem fontak kosarat, csak eladták a vesszőket. De miután bejött a kollektív, a közös gazdálkodás, mindenki ott gyűjtötte a vesszőt, ahol akarta. *Most már azé a vessző, aki megkapja* – mondják.

„*Amikor vágtuk a vesszőt, nem még kerestük, nem még válogattuk* – emlékezett az öreg Timár József 95 esztendő korában –, *pedig az a jó vessző, amelyik nem ágazik el, nem bokros a teteje. Meg kell választani, hogy melyiket vágod le. Amelyiknek hegyik van, az a jó. Nézd a hegyit, aztán vágjad.*” A legjobbak az egyéves hajtások, ezt nevezik *csigolyának*. Általában Szent Péter napja (június 29.) után kezdték vágni a vesszőket, akkor ugyan *még nincsenek teljesen megérve, de aki érti, ezt is meg tudja dolgozni. Később még jobb a július, augusztus, egészen szeptember elejéig*. Előbb a *hegyvesszőt* kellene gyűjteni, később a *tővesszőt*, de általában egyszerre gyűjtik mindkettőt. Szeptemberben megáll a *mézigéje*³⁸, s akkor már meg kell főzni. Barna *kosorjának* akkor is jó, ha nem akarja hántani. A *tővessző* jó későbbben *ternáknak, barna kosárnak*. Aki ért hozzá, az szemre válogatja, mert úgy tartják, *akarmelyik nem jó, csak mellik arravaló*. Úgy tartották, hogy *addig kell gyűjteni, amíg lehet hasítani*. Méret szerint pedig az a jó vessző, amelyik körülbelül 60 cm-es vagy még hosszabb.

A levágott és válogatott vesszőket a *hántolóval meghántják*. Beszorítja a vesszőt a vasból készült, mintegy arasznyi hosszú, U alakú *hántoló* nyílásába, s jobb kézzel marokra fogva, ballal a vesszőt húzva egyetlen mozdulattal lehántja a vessző kérgével együtt a leveleket is. Ha nem sikerül egy lendülettel, akkor még utánaigazít. A meghántott vesszőket derékvastagságú kötegebe kötik, s úgy számítják, hogy abból tíz kosár lesz. Mikor levágta, ott a helyszínen meghántja, hogy *lapisan ne még hozza haza*, a kérgét is lehántja, s a hátán cipeli hazáig a vesszőt. Amit nyárba szednek azt könnyű hántani, magától lejön a kérge, de amit ősszel meg télen, azt

³⁷ *lonka, lunka* liget, berek, víz menti szántó v. kaszáló (rom. luncă). Péntek János: *A moldvai magyar tájnyelv szótára I/2*. Erdélyi Múzeum-Egyesület Kvár 2017. 51.

³⁸ mézge: fanedv

meg kell főzni. Vannak azok a nagy kazánok, hordók, télbe azokban főzik meg a vesszőt. „Egy és fél óráig főzzük, aztán háncsuk meg” – mondta az 1928-ban született László Péter Burlák.

„Rendszerint öt-hatosával mennek ki a *lunkára csigolyavágni* – olvashatjuk dr. Kós Károlytól. – A terület gazdájának kassal, dologgal vagy pénzzel fizetnek *metruszámra*, a *kötés* vagyis a vesszőcsomó vastagsága szerint. Tavasszal, májusban és ősszel a *kaskötők* ott vannak a *lunkán*, családostul, gyermekestül odaköltöznek, s ott élnek hétszámra, ott étkeznek, és ott alusznak a vessző lehámozott *hijján*, amit csomóba összegyűjtenek, s szépen elterítenek. A lehántott vesszőhéj melegít alattuk, és ez szolgál sokszor takaróul is. [...] 4 kötést harmadmagával két hét alatt vág és hánt meg a *kaskötő*. Ősszel, miután a *lapija lehull*, a vesszőt héjastul hozzák haza, mikor aztán fel akarják dolgozni, *megfőzik* és *kiháncsák*. Tavasszal és nyáron azonban (még augusztusban is) a helyszínen hántják, és másnap kiterítve a napon szárítják, mert különben *megpimpósodik* (gombásodik). Hazavive is mindig szeles, napos és száraz helyen tartják: az istállóhiján, vagy valami más fedés alatt.”³⁹

A levágott vesszőket tehát a hátukon, még inkább szekérral vitték haza, különösen, ha távolról kellett szállítani. Ilyenkor általában arra törekedtek, hogy megszedjék az egész esztendőre való mennyiséget, amivel aztán télen dolgozhattak. Otthon elővettek egy *putyinát*⁴⁰, *csebrét*⁴¹ vagy *kádat*⁴², *kirázták* a vesszőket, vagyis fellazították a köteget, és ha még vegyesek voltak a vesszők, szétválogatták hosszúság és vastagság szerint, s *tették tízes rendbe*, ami kb. egy *maroknyi* volt, ezt nevezik *kötésnek*. *A kicsikét tettük a kicsikéhez, a nagyot a nagyhoz, mert kell küssebb kas es, meg nagyobb es*. Ilyenkor vetették el a hibás vesszőket, azokat, amiken a jégverés miatt bogok keletkeztek, mert azokból nem lesz sima vessző és szép kosár. A még nyers vesszőket meg kellett *szárasztani*, mert *ha nem szárasztod meg, összeizél* – megvetemedik –, *s az baj*. A háznál a *hijuban*⁴³ tárolták nagyjából tízes kötegekben felhasználásig. De nemigen számolták, csak elméletben tartották úgy, hogy egy *kosornyához* 144 szál vessző kell. Ha rendszeren meg van szárasztva a vessző, akkor jól használható akármeddig. Bárhol tárolható, csak az eső meg ne verje. Leginkább a *hiuban* tartották, mert az száraz és meleg hely. Felhasználás előtt az ujjnyi vastag vesszőket négyfelé hasították az erre a célra szolgáló hüvelyknyi, keményfából faragott eszközzel, a *hasítóval*, amit mindenki magának készített el.

Néhány szál vesszőt meg is festettek, hogy a többi vessző közé fonva díszítésül szolgáljon. Ehhez az emlékezettel elérhető idő óta bolti festéket használtak. *Vettek bojalát*⁴⁴, *amivel festenek, zódet, lilát, sárigot, vereset*. Egy-egy vesszőt megfestettek és fonták belé. *Egy tálban megcsinálod a festőt, aztán csak húzod belé. De most jobban keresik a festetlent, mert ha viszi az útra, s megveri az eső, mindent megfest*. Tímár József emlékei között szerepel olyan eset, amikor bajba kerültek a fehér kosarakat díszítő veres és zöld vesszők miatt. „Mikor édesapámék jártak Olténiába a kosaraikkal, fehér volt a hántott vessző, ződ volt a festett s piros. Hordták a kosarakat Konstancától Csernovicig. Hát nem elvitték őket a szegurancára⁴⁵, hogy hát mért csinálnak propagandát? Mifélt? Hát a magyarnak a zászlója benne van a kosarakban. De ők nem

³⁹ Dr. Kós: *i. m.* 1976. 159.

⁴⁰ *putyina*: nagyobb bődön, dézsa, hordó (rom. putină)

⁴¹ *cseber*: fából készült dézsa

⁴² *kád*: gyakran a teknő szinonimájaként használják

⁴³ *hiú*, *hijú*: padlás

⁴⁴ *bojala*: festék (bojală, rom.)

⁴⁵ biztonsági szerv (siguranță, rom.)

is gondolták. Elvitték s ott tartották őket vagy két napot. S akkor egy színt ki kellett tördeljenek a kosarakból, csak úgy árulhatták. Ez a Târgu Zsiun⁴⁶ történt a harmincas években” – mesélte Józsi bácsi 1990-ben.

A kosárfonás menete

Miután végeztek a mezei munkákkal, a pusztinai parasztgazdák hozzáfogtak a kosárfonáshoz. Először is meggondolták, milyen kosarakat készítsenek, mert ismertek négy-ötfélét, s milyent kértek, olyant csináltak, vagyis amire keresletet reméltek. Nagyobbat, kisebbet, s meg kell gondolni, melyikből mennyi kell, mennyi kellhet. Általában az emberek készítették a kosarakat, de voltak olyan asszonyok is, akik meg tudták fenni.

A kosárfonáskor mindenekelőtt meg kellett áztatni a vesszőt. *Nem sokáig, keccer beléhúzod a vízbe, hogy hajoljon, s készen van.* De van, aki fél óráig áztatja. Mikor nekifog, *hamarébb* a kosár fenekét készíti el, s *mikor a fenekét megköttem, akkor ezeket a végeket* – a küllőszerűen szétálló vesszőket – *levágom. Aztán elkészítem az oldalát s végül a filet. A fül is vesszőből készül.* A kosárfonással foglalkozók családjában többnyire gyermekek is elsajátítják a mesterséget. Van kosárfonó, akinek télen az unokája fonta a kosárhoz való *fenekeket*. Az 59 esztendőes Bálint Péter is azzal dicsekedett, hogy a fia már meg tudja csinálni a *fenekeket*, ami nagy segítséget jelent, mert ez a kosárkészítés legidőigényesebb része. Amikor aztán a fenék kész, *az oldalának való vastagabb vesszőket bédugja, egy kicsit megcsavarja, hogy roppanjon, aztán befonja vékonyval.* Végül *meg kell takarítani a feneket* – ez azt jelenti, hogy a túllógó vesszők végeit visszavágja. Régen késsel végezték ezt a műveletet, újabban inkább metszőollót használnak. Hogy minél tartósabb legyen a kosár általában *kötve* készítik és nem *fonva*. A fonott kosárnak nincs váza, csak egymáshoz fonják a vesszőket. A kötött kosárnak vastagabb vesszőből van a váza, s vékonyabbal *békötik*. De akár kötik, akár fonják, a művelet közben többször is meg kell *vízíteni* – vagyis nedvesíteni – a vesszőket, hogy hajlékonyak legyenek. Ezt a kosárfonó a szájába vett víz ráfújásával végzi, de „*csak nyárban van rá szükség, amikor kinyitják az ajtót, és jár a levegő; télen, mikor bé van csukva az ajtó, nem kell vízíteni*”, ilyenkor ugyanis a lakóhelyiség rendszerint fűzésre, ruhaszárításra is szolgálván többnyire elég párás.

Ha egyébbel nem kellett foglalkoznia, egy serény ember naponta hat-nyolc kosarat is megkötött, de ha valamelyik gyermekére bízhatta a kosárfenekek elkészítését, együtt felvihették tíz darabra is. Természetesen meg kellett adni a módját, mert a lazán, hézagosan kötött, hamar széteső kosarat nehezebb volt eladni vagy elcserélni. Mint mondják, számottevő különbség volt a kosárkötők munkája között: az egyik jobban megfonja, a másik rosszabbul. Tímár Józsi bácsi szerint *kosárfonás közben elsősorban arra kellett ügyelni, hogy a vesszők ne menjenek keresztbe.* Az öreg Bálint Péter szerint pedig *van, aki olyat köt, hogy nem venném fel az útból. Gyéren köti, mocskosan dolgozik, az oldala gyér, a feneke kiesik.* De egy jól megkötött *kosornya* több évet is eltart, *nekem van tízesztendőös kosaram is.*

A kosárfonással is foglalkozó pusztinai gazdák arra a kérdésre, hogy milyen eszközöket használnak a vesszőkosarak készítéséhez, általában azt válaszolják, hogy semmiféle szerszám nem kell hozzá, csak a kezükkel dolgoznak. De további faggatózásra aztán kiderül, hogy ha a

⁴⁶ Zsilvásárhely

vessző vastagabb, mint az ujjuk, akkor *hasították* egy arra való szerszámmal, a *hasítóval*; a kéreg hántolásához is alkalmaztak egy arasznyi, U alakú, kovácsok által készített eszközt, aminek *hántoló* a neve, továbbá kell még egy jó éles *kés* vagy helyette újabban egy *metszőolló*. Ahhoz képest, hogy milyen jelentős értéket állítanak elő, ez a szerszámkészlet valóban „szinte semmi”, de azért – pestiesen szólva – *nem semmi*.

A kosarak értékesítése

A visszaemlékezések szerint néhány nemzedékkel ezelőtt ugyanolyan formájú kosarakat készítettek, mint napjainkban, s a román falvakban ugyanolyanokat kínáltak eladásra vagy elcserélésre, mint a magyarokban. Többféle kosár került ki a kezük alól, volt *kerek* és *hosszúkás kosár*, *kenyereskas*, *aztán vótak olyan kosarak is, amihez nem hántják le a vessző kergét, ezek nagyobb kosarak, a nevük tirma*. Dr. Kós Károly szerint „1916 előtt csupán *kerek* és *hosszúkás fileskast* csináltak. 1949-ben a következő kosárféléket készítették: *kerek* és *hosszúkás fileskas*, amit falun gyümölcs-, szőlő-, krumpli- és paradicsomszedésre városon meg *piaci kasnak* használnák), *kenyérkast* (kisebb kerek kast fül nélkül), *porozót* (szőnyegek, pokrócok porolására), *kufert* (utazókosár), *papírkosarat*.⁴⁷ *Voltak olyan nagy kasok, hogy belément egy-egy ötven kiló pityóka*. Bálint Péter szerint *erre föl, Román felé inkább a kicsike kosornyákat veszik, mert mikor mennek a románok a templomba, visznek a papnak ezt-azt, fél liter bort, mifélet, ahogy náluk van a szokás. A fogója mogyoróvesszőből készül, lehet csigolya is, de a mogyoró erősebb. Azokat a kisebb kosarakat, amiket az asztalokra tettek, s bele a kenyeret, úgy neveszték, hogy sikli. Mások szerint a nagy, kétfülű, hántolatlan vesszőből készült kosarak neve terna, a kis, egyfülű, hántolt vesszőből készültek neve kas. Újabban csinálnak vékony, magas, varsa alakú kasokat is, amibe a városi románok a használt gúnyát – a szennyest – tartják. Aztán van a piacos kas, ami lapos, egyfülű, hántolt vesszőből, ezeket a piacokon használják*.

A kész kosarakat a hiúban tartják, amíg el nem kelnek, vagy el nem indítják az értékesítő körutakra, de sokat elvittek a háztól a falubeli vagy más falvakból érkező vevők is. A legtöbb kosarat azonban maguk vagy a megbízott, *lószekérrel* rendelkező fuvarosokkal valamilyen formában (rokon, megbízotti, viszonteladói, kereskedői) kapcsolatba kerülve, terítő körutakon értékesítették. Nincsenek pontos adataim arról, hogy hányan lehettek az olyan gazdák, akik nemcsak kötötték a kosarakat, hanem maguk értékesítették útjaikon, de minden bizonnyal ők számíthatnak a mesterséggel elérhető legjelentősebb nemcsak árbevételre, de haszonra is. Közülük kerülhettek ki az olyanok, mint aki azzal dicsekedhetett – aligha alaptalanul –, hogy néhány esztendei kosárfonásból házat épített magának. Voltak aztán Pusztinában – talán féltucatnyi, de lehet, hogy több – olyan lovas gazdák, akik arra szakosodtak, hogy felvásárolják, vagy bizományos formában átvegyék a mások által készített kasokat, s bizonyos előre megállapodott, szokásjoghoz igazodó arányban osztottak az elcserélt kosarakért kapott természetbeni vagy pénzbeli javakon. Végül legnagyobb számban ott voltak a kosárfonás kézművesei, azok a szegényebb vagy gyöngébb adottságú emberek, akik csak fonták, vagy mondjuk úgy: elsősorban fonták s csak alkalmilag értékesítették a vesszőkosarakat.

⁴⁷ Dr. Kós: *i. m.* 1976. 159.

A vesszőből font kasokat és kosarakat elsősorban a falusi lakosság, a gazdálkodó parasztok számára készítették és árusították a pusztinaiak, a városokon – akárcsak korábban a cserepeiket vagy mint nemrég a gorzafalviak a fazekait – a parasztgazdaságok terményeiért cserélték. Ezek a kosarakat értékesítő fuvarosok akár a maguk készített portékát kínálták akár a másoktól bizományba vett árut, sajátosan mobil, falustársaikhoz képest jóval tájékozottabb, „világlátott” rétegét jelentették a hagyományos pusztinai faluközösségnek. De ahogy egy-két nemzedékkel ezelőtt elhagyták a fazekastermékek gyártását és árusítását, ugyanabban az ütemben hagytak fel egyre többen a kosárkészítéssel is. A kosárfonással szerzett jövedelemből számosan szekeres gazdákká válhattak, s az ott gyűlt pénzből *megföldesíthették* magukat, s akkor már felhagytak a kézművességgel, akárcsak az árulással. Persze mindig kerültek újabb vállalkozók, akik elindultak ezen az úton, amíg csak akadt – és akad – vevő erre a hagyományos portékára.

A kosarak értékesítésével foglalkozó szekeresek legtöbbször viszonylag szűk, mintegy 30-50 km-es sugarú körben mozgott. Egy péntek hajnaltól szombat délutánig tartó körúton el tudtak adni kb. 40 *kosornyát*, s kaptak érte egy szekér törökbúzáat, s még valamennyi bort és pálinkát is. Ha távolabbra mentek, úgy segítettek magukon, hogy amikor megtelt a szekerük csöveskukoricával, valamelyik ismerős gazdnál megálltak, s a *cséplőkashan* – ami korábban szinte minden moldvai gazdaságban megtalálható volt – *levették* a csövekről a szemeket, ami zsákba téve már kevesebb helyet foglalt, s árultak tovább, vagy hazatértek. Viszonylag kevesen voltak, akik *lómarhával* száz kilométerekre eljártak a kosarakkal, s mentek Moldva-szerte, Galacra, Konstancába, Bukarestbe, Dobrudzsába, Brailába, Jászvásárra, néha még Olténiába, sőt Erdélybe, akár Nagyváradra is. Az *első verekedés* után többen kaptak kedvezményt a vasútra, s így *trénvel*⁴⁸ vihették a kosarakat a vásárookra. Ilyen távoli helyeken természetesen nem terményért, hanem pénzért adták a kosarakat. *Néha ültem egy hónapot, amíg elattam* – emlékeztek nem titkolt büszkeséggel. Erős Ferenc édesapja például olyan sok kosarat készített, hogy havonta volt útja. Összeállt egy másik emberrel, akinek szintén volt szabadjegye, összeszedték a kosarakat, szekérrel elvitték a vasútállomásra, kibéreltek egy vagon, s mentek. *Nincsen olyan szeglete az országnak, ahova nem jártam lenne a kosarakval* – mondta. Mikor megérkeztek egy-egy faluba, *egyet rikojtottam, s jöttek ki...* De nem csak a távoli helyeken árultak, eljöttek a kosarakért a falubeliek, meg a szomszédos falvakból is. Rendszerint összel, mikor szedték a törökbúzáat meg a pityókát, s rájöttek, hogy kevés a kosaruk, vagy elhitványodott a régi.

Az általánosan elfogadott cserearány az volt, hogy csöves kukoricával kétszer töltötték meg a kosarat, vagy szemessel másfélszer. Ez volt a *kosornya* ára, akár jó termés volt, akár rossz. De cserélték búzára, árpára, pityókára is. *Hús ternээр adtak egy szekér pujt csövesen, abból kijő haccáz kiló, s nem kell kapálni* – emlékezett Bálint Péter azokra az időkre –, amikor *három év alatt ebből csináltam házat és istállót es.*

⁴⁸ vonattal (tren rom.)

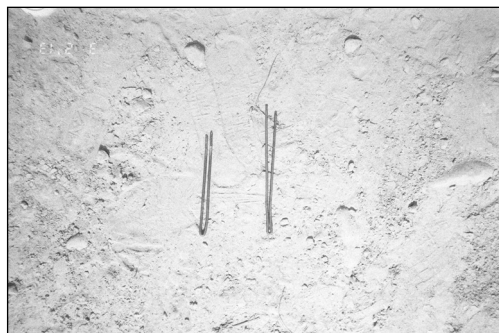
*

Napjainkra már a fűz vesszőből kötött kosarak is egyre inkább kiszorulnak a mindennapi élet gyakorlatából. A kézikosarakat, de még a nagy, kétfülű *törnákat* is helyettesítik a *nájlompungák*,⁴⁹ a különféle *bidonok*. A fűz vesszőből hagyományos tudással készített *kasok*, *kosarak*, *kosornyák* ismeretanyaga mindinkább az emlékek homályába vész.

Melléklet

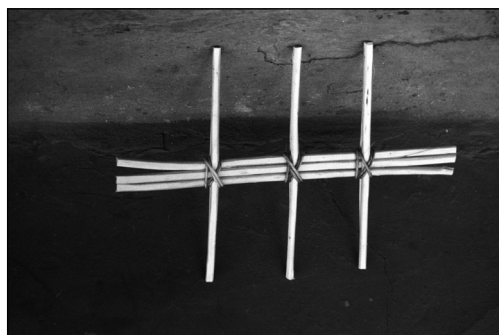
A fűz vessző hántása

Vesszőhántó eszközök

A vesszők áztatása

A kosár fenekének alapozása

⁴⁹ műanyag zacskó (pungă, rom.)

A kosár fenekének kialakítása

A vesszők elrendezése a kosárfonáshoz

A kosárfonás művelete (1.)

A kosárfonás művelete (2.)

A kosárfonás művelete (3.)

A kosár fülének kialakítása

Elkészült kosár (1.)

Elkészült kosár (2.)

Willow Spinning as a Traditional Craft in the Moldavian Puszina

Keywords: object ethnography, willow spinning, basket weaving, Moldavian Csángós

In the traditional peasant family, woven utensils and baskets from willow sticks for various purposes were made primarily by men gathered by an activity called collecting by ethnography. The Hungarian population of Puszina, founded by the Székelys fleeing Transylvania at the end of the 18th century - due to its small and poor quality land - was particularly reliant on this craft, which was practiced by many as a home industry, and the barter trade was based on it. The less land someone had, the more they needed the crops they got for their baskets, especially corn for food and fodder. The canes of the willows grown next to the waters were collected, peeled, sorted, split if necessary, soaked before use, and then, with their special knowledge, turned into baskets for different purposes. The sale took place partly locally, partly with own or rented horse-drawn carriages, and further away by rail. To weave the basket, they used the simplest tools, a knife (more recently pruning shears), a blacksmith made peeling iron, and a self-carved stick-splitter. On exchange trips, for a basket, they were usually given twice as much tubular corn, or one and a half times as many grains as could fit in.